

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Závadskej a členiek senátu JUDr. Marianny Reiffovej a JUDr. Júlie Horskej, v právnej veci navrhovateľa **F.**, bytom v **S.**, zastúpeného matkou Mgr. **B.**, bytom v **S.**, proti odporkyňi **Sociálnej poisťovni v Bratislave**, Ul. 29. augusta č. 8, o sirotský dôchodok, na odvolanie odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo 6. augusta 2009, č.k. 25Sd/212/2007-56, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 6. augusta 2009, č.k. 25Sd/212/2007-56, **p o t v r d z u j e.**

Účastníkom právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Žiline rozsudkom zo 6. augusta 2009, č.k. 25Sd/212/2007-56, podľa § 250j ods. 2 písm. a) OSP zrušil rozhodnutie z 29. júna 2007 číslo X., ktorým odporkyňa zamietla žiadosť navrhovateľa o sirotský dôchodok z dôvodu, že nebohý otec navrhovateľa nepoberal starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok ani invalidný dôchodok a nespĺňal podmienky nároku na starobný dôchodok a ani nezískal potrebný počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok podľa § 72 ods. 1 písm. f) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, (ďalej len „zákon

o sociálnom poistení“) lebo do dňa smrti (6. marca 2007) v rozhodnom období nezískal potrebný počet dôchodkového poistenia. Nárok na sirotsky dôchodok preto navrhovateľovi vo všeobecnom systéme poistenia nevznikol. Pre vznik nároku na sirotsky dôchodok odporkyňa nehodnotila služobný pomer nebohého otca navrhovateľa za čas od 1. októbra 1991 do 5. marca 2007 z dôvodu, že toto obdobie bolo zhodnotené pre nárok na sirotsky výsluhový dôchodok.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, či otec navrhovateľa podmienku zamestnania pre vznik nároku na starobný dôchodok splnil. Odmietnutie poskytnutia invalidného dôchodku za dobu označeného poistenia (zamestnania) vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia by podľa názoru súdu znamenalo vytvorenie nezvratnej situácie, ktorej následkom by bolo také posudzovanie nároku na sirotsky dôchodok navrhovateľa, ako keby jeho nebohý otec v období rokov 1991 až 2007 vôbec nepracoval, ako keby nebolo za neho odvádzané poistné a ako keby dôchodkovo poistený vôbec nebol, čo nezodpovedá skutočnosti. Roky jeho dôchodkového poistenia (zabezpečenia) pred uvedeným obdobím by neboli zhodnotené v žiadnom zo systémov sociálneho poistenia, čo zrejme nebolo účelom zákona.

Proti tomuto rozsudku podala odvolanie odporkyňa. Žiadala napadnutý rozsudok krajského súdu zmeniť a jej rozhodnutie z 29. júna 2007 číslo X. ako vecne správne potvrdiť. Uviedla, že zákon neumožňuje skúmať potrebný počet rokov dôchodkového poistenia ku dňu skončenia dôchodkového poistenia vo všeobecnom systéme. Obdobie od 6. marca 1997 do 6. marca 2007 bolo navrhovateľovi zhodnotené pre nárok na sirotsky výsluhový dôchodok, preto ho nemohla v súlade s § 60 ods. 3 zákona o sociálnom poistení opätovne hodnotiť na dôchodkové účely vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia. Podľa názoru odporkyne, na rozdiel od navrhovateľa by boli diskriminované všetky siroty zo všeobecného systému dôchodkového poistenia, ktorých rodič v období 10-ich rokov pred smrťou nezískal potrebný počet rokov dôchodkového poistenia, hoci získal v skoršom období, napr. 30 rokov doby poistenia, ktorým sa z dôvodu zákazu diskriminácie poskytnú sirotské dôchodky z dvoch systémov dôchodkového poistenia pri určitom duplicitnom a nezákonnom započítaní dôb poistenia z rôznych systémov, hoci to príslušné ustanovenia zákona nepripúšťajú.

Navrhovateľ žiadal napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s v spojení s § 246c OSP) preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu odporkyne nemožno vyhovieť, lebo súd prvého stupňa pre svoje rozhodnutie mal dostatok skutkových podkladov a rozhodol v súlade so zákonom.

Podľa § 6 ods.2 a 3 zákona o sociálnom poistení poistenec podľa tohto zákona je na účely dôchodkového poistenia aj fyzická osoba, ktorá získala obdobie dôchodkového poistenia podľa § 60 ods. 2.

Poistencom patria práva pri výkone sociálneho poistenia rovnako v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení ustanovenou osobitným zákonom.

Podľa § 60 ods. 2, 3 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Obdobie dôchodkového poistenia nie je obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie bolo zhodnotené na nárok na vdovský výsluhový dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký výsluhový dôchodok, vdovecký dôchodok, sirotsky výsluhový dôchodok alebo sirotsky dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 76 ods. 1 zákona o sociálnom poistení nárok na sirotsky dôchodok má nezaopatrené dieťa, ktorému zomrel rodič alebo osvojiteľ dieťaťa, ak rodič alebo osvojiteľ ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku alebo ku dňu smrti získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Podľa § 255 ods. 6 zákona o sociálnom poistení obdobie dôchodkového poistenia nie je obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ktoré

boli získané do 31. decembra 2003, ak boli zhodnotené na nárok na vdovský výsluhový dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký výsluhový dôchodok, vdovecký dôchodok, sirotsky výsluhový dôchodok alebo sirotsky dôchodok podľa osobitného predpisu.

Zo spisov vyplýva, že otec navrhovateľa zomrel 6. marca 2007 a v čase od 13. júla 1981 do 1. októbra 1981 a od 2. októbra 1983 do 23. júla 1991 vykonával zamestnanie, ktoré zakladalo účasť na dôchodkovom zabezpečení vo všeobecnom systéme sociálneho zabezpečenia. V období od 2. októbra 1981 do 1. októbra 1983 vykonával základnú vojenskú službu a v nasledujúcom období od 1. októbra 1991 až do 5. marca 2007, teda do svojej smrti vo veku 44 rokov zrejme vykonával službu v ozbrojenom zbore ako colník. V takomto zamestnaní bol aj v období od 6. marca 1997 do 5. marca 2007, ktoré odporkyňa označila za rozhodné obdobie pre vznik nároku na invalidný dôchodok, a ktoré považovala za právne významné pre vznik nároku navrhovateľa na sirotsky dôchodok.

Aj odvolací súd zastáva právny názor, že aj keď otec navrhovateľa v uvedenom období nevykonával zamestnanie, hodnotené ako poistenie vo všeobecnom systéme dôchodkového poistenia, navrhovateľ bol zreteľne znevýhodnený skutočnosťou, že jeho otec pred nástupom do ozbrojených zborov riadne pracoval a bol poistený vo všeobecnom systéme sociálneho zabezpečenia. Napriek skutočnosti, že za obdobie výkonu civilného zamestnania navrhovateľovho otca bolo za neho odporkyňi riadne odvádzané poistné, a to v čase, kedy existoval výlučne len jeden systém sociálneho zabezpečenia, nebola navrhovateľovi v žiadnom z neskôr vytvorených systémov sociálneho poistenia (zabezpečenia) zhodnotená celá doba, za ktorú bolo za jeho otca platené poistné. Takýto postup nezodpovedá zákonu o sociálnom poistení, lebo vyčlenením dôchodkového poistenia príslušníkov ozbrojených zborov zo všeobecného systému dôchodkového poistenia nemalo dôjsť k vylúčeniu žiadnej z dôb ich dôchodkového poistenia (zabezpečenia) z obidvoch systémov sociálneho poistenia (aj zo systému všeobecného aj zo systému osobitného). Právna úprava mala len zabrániť dvojitému započítaniu poistných dôb z ktoréhokoľvek systému súčasne do obidvoch z nich. O takomto dvojitém započítaní dôb poistenia v danej veci nešlo, lebo doba poistenia vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia (zabezpečenia) nebola pre navrhovateľa zohľadnená v žiadnom z uvedených systémov.

Nestalo sa tak vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, v ktorom bola žiadosť navrhovateľa o sirotsky dôchodok zamietnutá s odôvodnením, že jeho otec nebol dôchodkovo

poistený v posledných desiatich rokoch pred smrťou. Navyše toto tvrdenie je v rozpore s obsahom administratívnych spisov, z ktorých vyplýva, že navrhovateľov otec dôchodkovo poistený bol, aj keď bol poistený v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov.

V osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia zrejme nebola doba poistenia navrhovateľovho otca za obdobie poistenia mimo ozbrojených zborov tiež hodnotená, aj keď túto skutočnosť odporkyňa dostatočne neskúmala. Nevyžiadala si administratívne spisy Colného riaditeľstva aby zistila, z akého obdobia bol navrhovateľovi vypočítaný sirotsky výsluhový dôchodok a či mu pre určenie jeho výšky bola zhodnotená celá doba poistenia jeho otca, nielen doba poistenia za čas služby v ozbrojených zboroch.

Treba však uviesť, že aj prípade, keby celé obdobie dôchodkového poistenia otca navrhovateľa od 1. októbra 1991 do jeho smrti 6. marca 2007 a obdobie výkonu základnej vojenskej služby od 2. októbra 1981 do 1. októbra 1983 bolo zhodnotenú v osobitnom systéme dôchodkového poistenia pre vznik nároku na sirotsky výsluhový dôchodok a keby rozhodnutím z 3. apríla 2007 bol navrhovateľovi z osobitného systému priznaný sirotsky dôchodok od 6. marca 2007 v sume 2 857 Sk mesačne po zhodnutí celej doby služby navrhovateľovho otca v ozbrojených silách, treba aby odporkyňa zisťovala, či boli uspokojené všetky dôchodkové nároky navrhovateľa a či pre výšku jeho nároku na sirotsky dôchodok bola zhodnotená celá potrebná doba poistenia. Žiadna právna úprava totiž nemôže spôsobiť stav, aby v jej dôsledku bol poškodený ten, komu už raz boli na jej základe založené práva. Postup, podľa ktorého vôbec nie je pre nárok navrhovateľa zhodnotená doba poistenia navrhovateľovho otca vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia však má za následok ujmu na jeho právach.

Podľa § 72 ods. 1 zákona o sociálnom poistení navrhovateľov otec do dňa svojej smrti 6. marca 2007 získal potrebnú dobu najmenej 5 rokov dôchodkového poistenia vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia (zabezpečenia). Tento počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok u poistenca vo veku nad 28 rokov (ktorým bol vzhľadom na svoj vek 44 rokov v deň svojej smrti) aj navrhovateľov otec, sa v čase smrti navrhovateľovho otca zisťoval z posledných 10 rokov pred vznikom invalidity (§ 72 ods. 2 zákona o sociálnom poistení).

Z dôvodu, že navrhovateľov otec neprerušil poistenie od 1. septembra 1977 až do svojej smrti, aj keď bol dôchodkovo poistený (resp. zabezpečený) v rozličných systémoch sociálneho poistenia (zabezpečenia) bolo potrebné, aby odporkyňa skúmala správnosť určenia rozhodného obdobia 10 rokov pred vznikom invalidity aj s prihliadnutím na znenie § 6 ods. 2 ,3 zákona o sociálnom poistení, lebo zmeny právnych predpisov, ku ktorým došlo v priebehu poistenia navrhovateľovho otca nemôžu spôsobiť ujmu v právach poistenca a obmedziť mu právo, ktorého výhody požíval, ak by nedošlo k zmenám právnych predpisov. Jeho právne postavenie by pritom nemalo byť horšie, ako je právne postavenie tých poistencov, ktorí v období posledných 10 rokov pred vznikom invalidity neboli vôbec dôchodkovo poistení v žiadnom zo systémov sociálneho poistenia (zabezpečenia) a to tým skôr, že navrhovateľov otec sa nemohol slobodne rozhodnúť, do ktorého dôchodkového systému vstúpi.

Otázkou prípadnej diskriminácie navrhovateľovho otca a následne aj navrhovateľa pri posudzovaní vzniku nároku na jeho sirotsky dôchodok sa súd prvého stupňa zaoberal. Možno ešte pre odporkyňu zdôrazniť, že pojmom diskriminácia nemožno označovať také nerovnaké zaobchádzanie, ktoré spôsobuje postup v rozpore so zákonom. Diskrimináciou je však práve také konanie povinného subjektu, ktoré zodpovedá zákonu, ale napriek tomu bezdôvodne znevýhodňuje určitú presne vymedzenú skupinu subjektov práva. Nemožno potom akceptovať právny názor, že vypustenie doby služby v ozbrojených silách z obdobia dôchodkového poistenia vo všeobecnom systéme na posudzovanie splnenia podmienky potrebnej odpracovanej doby v rozhodnom období pred vznikom invalidity je skutočnosťou, v dôsledku ktorej sa navrhovateľ nepovažuje za poisteného v uvedenom období. Následne potom nemožno akceptovať právny názor odporkyne, že obdobie výkonu služby v ozbrojenom zbore v desiatich rokoch pred vznikom invalidity nemožno posudzovať ako poistenie pre účely vzniku nároku na dôchodok, ktoré nemá za následok posunutie začiatku uvedeného obdobia pred vylúčenú dobu poistenia tak, že odporkyňa musí skúmať rozhodné obdobie 10 rokov pred vznikom invalidity po jeho posunutí pred vylúčenú dobu, teda za čas posledných 10 rokov pred nástupom do služby v ozbrojených zboroch, alebo sa pre vznik nároku na dôchodok hodnotí priamo, aj keď túto skutočnosť zrejme nevyhovujúcim spôsobom, nedostatočne presne a jasne vymedzovalo znenie § 72 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Svedčí o tom aj skutočnosť, že uvedené ustanovenie bolo zmenené s účinnosťou od 1. januára 2010 tak, že podmienka zisťovania rozhodného obdobia 10 rokov pred vznikom invalidity bola vypustená a splnenie podmienky potrebnej doby zamestnania sa novým spôsobom posudzuje za celý priebeh pracovného života poistenca. Názor odporkyne, že aj

v prípade, keby navrhovateľ podal po 1. januári 2010 novú žiadosť o sirotsky dôchodok, nemohla by mu byť odpustená požiadavka trvania poistného pomeru jeho otca v období 10 rokov pred právnou domnienkou vzniku invalidity otca v deň jeho smrti v dôsledku vyššie uvedených skutočností preto nezodpovedá zákonu. Z jeho obsahu totiž nevyplýva, že v období posledných 10 rokov pred vznikom invalidity muselo poistenie trvať vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia.

Navyše vykonaným dokazovaním nebolo dostatočne preukázané, či otec navrhovateľa podmienku zamestnania pre vznik nároku na požadovaný dôchodok splnil, lebo dávkový spis navrhovateľovho otca odporkyňa v konaní nepredložila.

Skutočnosť, že navrhovateľov otec bol do dňa svojej smrti poistený v inom systéme poistenia, ktorý predchádzal jeho poisteniu v novom systéme nemôže spôsobovať stav, v ktorom doba poistenia pred oddelením dôchodkových systémov navrhovateľovmu otcovi a v súčasnosti navrhovateľovi nebola zhodnotená vôbec, a to ani pre účely posudzovania trvania poistenia.

Odmietnutie poskytnutia dôchodku za dobu označeného poistenia (zamestnania) vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia by aj podľa názoru odvolacieho súdu znamenalo vytvorenie nezvratnej situácie, ktorej následkom by bolo také posudzovanie nároku na sirotsky dôchodok navrhovateľa, ako keby nebohý otec navrhovateľa v období rokov 1991 až 2007 vôbec nepracoval, nebolo za neho odvádzané poistné a akoby dôchodkovo poistený vôbec nebol, čo zrejme nezodpovedá skutočnosti. Roky jeho dôchodkového poistenia (zabezpečenia) pred uvedeným obdobím by neboli zhodnotené v žiadnom zo systémov sociálneho poistenia, čo zrejme nebolo účelom zákona.

Treba zdôrazniť, že ak podmienka zisťovania potrebnej doby poistenia len v období posledných 10 rokov pred vznikom invalidity už v súčasnosti bola zrušená, potom je zřejmé, že výkladom odporkyne o splnení podmienok nároku navrhovateľa na sirotsky dôchodok by boli znevýhodnené len tie siroty po príslušníkoch ozbrojených zborov, ktoré stratili rodiča v období od oddelenia systémov a v období po účinnosti zákona č. 449/2008 Z.z. Správnosť takéhoto posúdenia nárokov sirôt v obdobnom postavení ako navrhovateľ, preto vzbudzuje závažné pochybnosti.

Úlohou súdu prvého stupňa bude preto doplniť dokazovanie vyžiadanim administratívnych spisov v uvedenej veci a otázku splnenia podmienky potrebnej doby zamestnania pred smrťou navrhovateľovho otca znova posúdiť aj s prihliadnutím na prípadný zákaz diskriminácie, ktorý v slovenskom právnom poriadku platí všeobecne podľa článku 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Odvolačí súd preto napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdil podľa § 219 OSP ako vecne správny.

Odvolačí súd účastníkom právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, lebo úspešný navrhovateľ trovy nežiadal a odporkyni nárok na náhradu trov konania nevznikol.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. novembra 2010

JUDr. Elena Závadská, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mária Kráľová